

Vishnu Mahimna Stotra

——
विष्णुमहिम्नः स्तोत्रम्

——
Document Information

Text title : viShNumahimnastotram 2

File name : viShNumahimnastotram2.itx

Category : vishhnu, stotra

Location : doc_vishhnu

Author : shivasharmmasUrvirachitam

Proofread by : Ruma Dewan

Latest update : June 6, 2022

Send corrections to : sanskrit@cheerful.com

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

June 23, 2023

sanskritdocuments.org

విష్ణుమహిమ్నః స్తోత్రమ్

॥ శ్రీః ॥

శ్రీమహాగణాధిపతయే నమః ।

అథ శివశర్మసూరివిరచితమ్ విష్ణుమహిమ్నః స్తోత్రమ్ ।

నత్వా రామం గుణగ్రామం కరుణావరుణాలయమ్ ।

క్రియతే విమలా టీకా తయా రామః ప్రసీదతు ॥

శివశర్మసూరి-విరచిత విష్ణుమహిమ్నః స్తోత్ర

“విమలా భాషానువాద” సహిత, ప్రారమ్భ కియా జాతా హై ॥

మహిమ్నః పారం తేననధిగతమనంత్రుతిగిరా-

మతోఽహం త్వాం విష్ణో కథమిహ ధిన్మాశ్రితగతే ।

ఇదాసీం మే స్వామిన్ హృదయకమలస్థో నిజమహో

మదీయం సంశ్రోతుం విశదమిహ చేతః కురు హరే ॥ ౧॥

అన్వయ - హే విష్ణో ! హే ఆశ్రితగతే ! అనంత్రుతిగిరాం తే మహిమ్నః పారం

అనధిగతం అతః త్వాం ఇహ కథం ధిన్మామి । హే స్వామిన్ ! హే హరే ! మే హృదయ-

కమలస్థః నిజమహః సంశ్రోతుం మదీయం చేతః ఇదాసీం విశదం కురు ॥ ౧॥

అర్థ - విష్ణో (వ్యాపకం) ! జబ అనంత్రుతియా, భీ ఆపకీ అపార మహిమా కా

పార న పా సకీం తబ భలా మై ఉసకా వర్ణన కిస ప్రకార కర సకతా హూఁ ?

అతః స్వమిన్ ! హరే ! ఆప మేరే హృదయ-కమల మేం ఆసీన హోకర అవనే తేజ

(మహిమా) కో సుననే కే లియే మేరే చిత్త కో నిర్మల కరేం ॥ ౧॥

వసన్తే వాసన్తః పికమపి చ కాలః స్ఫుటయతి

తథా శ్రీకంసారే ముఖరయతి మాం తే గుణగణః ।

అతో వై తే కీర్తిం వయమిహ భణామః శ్శృతతరాం

విహణ్ణానాం లాకే ముదయతి హి శాస్త్రాన్ కలవచః ॥ ౨॥

అన్వయ - వాసన్తః కాలః వసన్తే పికమపి స్ఫుటయతి హే శ్రీకంసారే ! తథా

తే గుణగణః మాం ముఖరయతి । అతః తే శ్శృతతరాం కీర్తి వై వయం ఇహ

భణామః విహణ్ణానాం కలవచః లోకే శాస్త్రాన్ హి ముదయతి || ౨||

అర్థ - భగవన్ ! శ్రీకంసారే ! జన ప్రకార వసంత ఋతు మానధారిణీ
కోయల కో కుహూ కుహూ కరనే కే లియే ప్రేరిత కరతీ హై ఉసీ ప్రకార ఆపకే అనన్త
గుణ ఆపకీ మహిమా వర్ణన కరనే కే లియే హమకో ముఖరిత కర రహే హైం,
అతపవ హమ భీ ఆపకీ అపార మహిమా కే వర్ణన కా ప్రయత్న కరతే హైం । హమ
సమర్పితే హైం కి హమారా యహ మహిమా-వర్ణన ఆపకో అవశ్యమేవ రుచికర
హోగా; క్యోక్తి కోయల ఆది పక్షియోం కే పాలనేవాలోం కో ఉనకీ సుమధుర ధ్వని
సునకర ప్రసన్నతా హోతీ హి హై || ౨||

పురా త్వన్నాభ్యుబ్ధోద్భవమపి భవాన్ మధ్యకమలే
విచిన్వన్తం సన్తం హృదయకమలేఽప్యేకజలధౌ ।
స్వతాతం నాథ త్వాం వివిధజగతాముద్భవకృతే
తపేత్పూచే తద్వన్తమ దిశతు బుద్ధిం స్తుతికరీమ్ || ౩||

అన్వయ - పురా ఏకజలధౌ అపి మధ్యకమలే హృదయకమలే సన్తం స్వతాతం
త్వాం విచిన్వన్తం త్వన్నాభ్యుబ్ధోద్భవమపి వివిధజగతాముద్భవకృతే భవాన్
తప ఇతి యద్వత్ ఊచే తద్వత్ స్తుతికరీం బుద్ధిం మమం దిశతు || ౩||

అర్థ - ప్రభో ! ఏక సమయ యహ సమస్త సమ్మార ప్రలయకాలీన మహాసాగర
కీ అథాహ జల-రాశి మేం మగ్న థా తబ హృదయ-కమల మేం విరాజమాన
హోనే పర భీ పితా-స్వరూప ఆపకే అన్వేషణ మేం తత్పర బ్రహ్మజీ కో
బ్రహ్మణ్ణ-రచనా కరనే కే లియే జన ప్రకార ఆపనే తప కరనే కా ఆదేశ
దియా థా ఉసీ ప్రకార ఆప అపసీ స్తుతి కరనే కే ఉపయుక్త బుద్ధి ముర్ఖే భీ
దీజిప || ౩||

యది స్వామిస్వామిన్నఖిలభువనాని స్వమనసా
విలీనాని స్వస్మిన్న కలయసి దృష్ట్యా ప్రభవతుమ్ ।
తదా నాలం శేషిన్ధ్రితిగమనముఖ్యాః కుత ఇమే
న తచ్చిత్రం చైతత్వయి తు నిజవాత్సల్యకరణమ్ || ౪||

అన్వయ - హే స్వామిస్వామిన్ ! యది అఖిలభువనాని స్వమనసా స్వస్మిన్ విలీనాని
దృష్ట్యా ప్రభవతుం న కలయసి తదా హే శేషిన్ స్థితిగమనముఖ్యాః ఇమే
కుతః న అలమ్ । తత్ ఏతత్ త్వయి న చిత్రం కిన్తు నిజవాత్సల్యకరణమ్ || ౪||

అర్థ - భగవన్ ! ఆప ప్రభుఁం కే భీ ప్రభు హైం అతః ఆప హి యది అపనే

మేం విలీన లోక-లోకాంతరోం కీ ఉత్పత్తి కా, అపనీ కృపామయీ దృష్టి ద్వారా,
విచార న కరతే తో అవినాశి స్వామిన్ ! యే స్థావర-జుగ్మ లోక-లోకాంతర
కబ ఉత్పన్న హో సకతే ? ఇన సబకో ఉత్పన్న కరనా ఆపకే లియే కోఈ ఆశ్చర్య
కీ బాత నహీమ్ | ఐసా కరనా తో జీవోం పర అపనీ దయా దర్శానా హై || ౪ ||

త్వదుత్పన్నా వేదాః స్మృతినకలవిద్యాదిసహితా-
స్తథా సర్వే దేవాః కరణవిషయాశ్చాత్మనివహః |
త్వయా పాల్యా నిత్యం పునరపి సమేష్యన్తి భవతి
విభో నిత్యే శుద్ధే చిదచిదనువిష్టేఽఘరహితే || ౫ ||

అన్వయ - స్మృతినకలవిద్యాదిసహితాః వేదాః త్వదుత్పన్నాః తథా సర్వే దేవాః
కరణవిషయాః ఆత్మనివహశ్చ త్వదుత్పన్నాః నిత్యం త్వయా పాల్యాః పునరపి హే
విభో నిత్యే శుద్ధే చిదచిదనువిష్టే అఘరహితే భవతి సమేష్యన్తి || ౫ ||

అర్థ - విభో ! స్మృతియోం ఏవం సమస్త విద్యాఁం కే సహిత వేద జన ప్రకార
ఆపనే ఉత్పన్న హుప హైం ఉసీ ప్రకార సమూర్ణ దేవతా, ఇన్ద్రియా, శబ్ద
ఆది విషయ ఔర నిఖిల జీవ భీ ఆపనే హీ ఉత్పన్న హుప హైం ఔర వర్తమాన
సమయ మేం ఆపకే హీ ద్వారా సర్వదా పాలనీయ హైం తథా యే సబ అస్త మేం నిత్య,
చిదచిద్రూప, శుద్ధ, నిష్పాప ఆపమేం హీ విలీన హో జాయేజ్జే || ౫ ||

గురోః పాపాతోఽన్యో దనుజదమనాన్మోచనపటు-
స్తథా వేదానాం చాపహృతిజనితాచ్ఛోకజలధేః |
విధాతారం త్వత్తః పశుపతిమథో వా సుఖయతి
హరే శ్రీరణేశ హ్యభిమతఫలానాం బహువరైః || ౬ ||

అన్వయ - దనుజదమనాత్ గురోః పాపాత్ మోచనపటుః త్వత్తః అన్యః కః, తథా
వేదానాం చ అపహృతిజనితాత్ శోకజలధేః మోచనపటుః త్వత్తః అన్యః కః,
, విధాతారం అథో వా పశుపతిం హే హరే! హే శ్రీరణేశ! అభిమతఫలానాం
బహువరైః హి కః సుఖయతి || ౬ ||

అర్థ - హరే ! శ్రీరణేశ ! దానవోం కే దమన-రూపీ మహాపాప సే ఔర వేదోం
కే అపహరణ ద్వారా ఉత్పన్న శోక-సాగర సే ఉద్ధార కరనే మేం ఆపకే అతిరిక్త
అన్య కౌన సమర్థ హో సకతా హై ? బ్రహ్మ ఏవం శివజీ కో భీ అభీష్ట
ఫలోం కీ ప్రాప్తి కే అనేక వరదాన దేకర ఆప హీ ఆనన్దిత కరతే హైం || ౬ ||

ఇద విశ్వం కస్యోదరవిచరమధ్యే లయమగాత్

స్థితో కో వా పాతి హ్యజని విధినా నాభికమలాత్ |
 పునః క్రాన్త్యా విష్ణో గిలతి చ సలీలం నరహరే
 తదేవమూఘతస్త్వం నిరతిశయభూతిర్మధురిపో || ౭ ||

అన్వయ - హే విష్ణో! ఇదం విశ్వం కస్య ఉదరవివరమధ్యే లయం అగాత్,
 కో వా స్థితో పాతి, కస్య నాభికమలాత్ హి విధినా అజని హే నరహరే !
 పునః క్రాన్త్యా సలీలం గిలతి చ హే మధురిపో ! తత్ ఏవమూఘతః త్వం
 నిరతిశయభూతిః అసి || ౭ ||

అర్థ - విష్ణో! యహ విశాల విశ్వ మహాప్రలయ కే సమయ ఆపకే హీ అనన్త
 ఉదర-వివర మేం సమా గయా థా, ఔర స్థితి-కాల మేం ఆప హీ ఇసకీ రక్షా
 కరతే హైం | బ్రహ్మజీ భీ ఆపకే హీ నాభి-కమల సే ఉత్పన్న హువ హైం |
 నరహరే ! హీ అపనీ శక్తి ద్వారా పునః ఇసకా లీలా-పూర్వక అపనే అన్దర
 లయ కర లేతే హైం | మధురిపో ! యహ సబ ఆపకీ హీ అపార మహిమా హై || ౭ ||

న చాన్యస్త్వద్దేవోఽభయవరదముద్రాకరధరో
 భవానేవైకోఽస్తి ప్రకటితవరాభీత్యభినయః |
 శరణ్య త్వత్పాదౌ ఫలమపి నిజేచ్ఛాసమధికం
 భయాత్పాతుం దాతుం సకలజగతామేవ కుశలౌ || ౮ ||

అన్వయ - అభయవరదముద్రాకరధరః దేవః త్వత్ అన్యః న చ
 ప్రకటితవరాభీత్య- భినయః భవాన్ ఏవ ఏకః అస్తి హే శరణ్య ! త్వత్పాదౌ
 సకలజగతాం ఏవ నిజే- చ్ఛాసమధికం ఫలం అపి దాతుం భయాత్ పాతుం
 కుశలౌ || ౮ ||

అర్థ - సర్వరక్షక ! ప్రభో! ఆపకే చరణ-కమల హీ సకల
 సంసార-సమస్త ప్రాణియోం కే ఆకాంక్షిత సే అధిక ఫల దేనే తథా భయ సే
 రక్షా కరనే మేం సమర్థ హైం | అన్య దేవతా మేం యహ శక్తి కహః ? || ౮ ||

భవం త్వత్తః కోఽన్యోఽన్యత్వి నిజకృతే దుఃఖజలధౌ
 నిమగ్నం భూతాత్మన్ శకునిజతిమిగ్రాసజభయమ్ |
 భ్రమిత్వా బ్రహ్మజ్ఞేఽనధిగతశరణ్యం పరమ తే
 పదద్వీపోపాన్తే స్వకృతబటునావా నిపతితమ్ || ౯ ||

అన్వయ - హే పరమ ! హే భూతాత్మన్ ! నిజకృతే దుఃఖజలధౌ నిమగ్న శకుని-
 జతిమిగ్రాసజభయం బ్రహ్మజ్ఞే భ్రమిత్వా అనధిగతశరణ్యం తే పదద్వీపోపాన్తే

స్వకృత- వటునావా నిపతితం భవం త్వత్తః అన్యః కః అవతి || ౯ ||

అర్థ - సర్వశ్రేష్ఠ ! అఖిలప్రాణిమయ ! అపనే కర్మోం నే రచిత
 దుఃఖ-రూపీ సాగర మేం నిమగ్న, శకుని తథా తిమి నామక మత్స్య కే
 గ్రాస నే ఉత్పన్న భయ నే అత్యంత త్రస్త ఔర బ్రహ్మాణ్ణ భర మేం భ్రమణ
 కరనే పర భీ శరణ న పాకర అపనీ కర్మ-రూపీ ఛోటీ నౌకా ద్వారా ఆపకే
 చరణ-రూపీ ద్వీప కే సమీప మేం పతిత, సంసార కీ ఆపకే సివా అన్య కౌన
 రణ్ణా కర సకతా హై ? || ౯ ||

అజాం మార్కణ్డేయాయ హ తవ కథం ద్రష్టుమననే
 హ్యకాణ్డే బ్రహ్మాణ్ణక్షయమథ వినా త్వాం ప్రకటయేత్ |
 పుమానన్యః స్వస్మిన్స్వయుతమను విశ్వం పునరిదం
 పృథివ్యా గ్రీవాయాం కృతవటపలాశైకశయనే || ౧౦ ||

అన్వయ - తవ అజాం ద్రష్టుమననే మార్కణ్డేయాయ హ అకాణ్డే హి బ్రహ్మాణ్ణక్షయం
 త్వాం వినా అన్యః పుమాన్ స్వస్మిన్ స్వయుతం ఇదం పునః విశ్వం అను పృథివ్యాః
 గ్రీవాయాం కృతవటపలాశైకశయనే అథ కథం ప్రకటయేత్ || ౧౦ ||

అర్థ - ఆపకీ మాయా కే దేఖనే కే లియే అత్యంత ఇచ్చుక మహర్షి మార్కణ్డేయజీ
 కో అకస్మాత్ (ప్రలయ కా సమయ న హోనే పర భీ) ప్రలయ కర దిఖానే ఔర
 వటపర్ణ- మయీ శయ్యా పర లేటకర అపనే హీ స్వరూప మేం నిజ మహిమామయ
 ఇన విశ్వ కీ రచనా కరనే కో ఇన భూమణ్ణల పర ఆపకే సివా అన్య కౌన
 సమర్థ హో సకతా ? || ౧౦ ||

వదాన్యః కారుణ్యో గుణగణవిశిష్టః శుచిరపి
 స్థిరః శాన్తో దాన్తో మృదురసి దయావాన్మజుతమః |
 కృతీ శీలీ ఙాన్తో బలభగసమేతః ప్రణతిమాం-
 స్తపస్వీ సన్తోషీ త్వమసి న హి చాన్యోఽస్తి జగతి || ౧౧ ||

అన్వయ - వదాన్యః కారుణ్యః గుణగణవిశిష్టః అపి శుచిః స్థిరః శాన్తః
 దాన్తః మృదుః ఋజుసమః దయావాన్ త్వం అసి తథా కృతీ శీలీ ఙాన్తః
 బలభగసమేతః ప్రణతిమాన్ తపస్వీ సన్తోషీ చ త్వం అసి జగతి అన్యః న
 హి అస్తి || ౧౧ ||

అర్థ - దాతా, కరుణామయ, గుణ-గణోం నే యుక్త, శుచి, స్థిర, శాన్త,
 దాన్త, సరల, సమదర్శి, కోమల ఔర దయాలు ఆప హీ హైం | సంసార మేం

కుశల, శీల- వాన్, క్షమావాన్, బల తథా ఐశ్వర్య నే యుక్త వినన్త్రు,
తపస్వీ ఏవం సన్తోషీ ఆప హీ హైం । ఆపకే సివా అన్య కోఈ నహీం హై ॥ ౧౧॥

తనీయాంసం విష్ణో తవ చరణపజ్కైరుహభవం

విధిః పాంశుం చిన్వన్సృజతి విమలాత్మా త్రిభువనమ్ ।

దధాత్యేనం శేషః కథమపి సహస్రేణ శిరసాం

హవాన్స్తస్మిన్త్రీలాఃకృతవివిధరూపో వితనుతే ॥ ౧౨॥ భవాన్స్తస్మిన్స్త్రీలాః ??

అన్వయ - హే విష్ణో ! విధిః తవ చరణపజ్కైరుహభవం తనీయాంసం పాంశుం
చిన్వన్ విమలాత్మా సన్ త్రిభువనం సృజతి శేషః శిరసాం సహస్రేణ ఏనం
కథం అపి దధాతి తస్మిన్ కృతవివిధరూపో భవాన్ లీలాః వితనుతే ॥ ౧౨॥

అర్థ - విష్ణో ! బ్రహ్మజీ ఆపకే చరణ-కమలోం కీ ప్రతి స్వల్ప ధూలి ద్వారా
అపసీ ఆత్మా కో శుద్ధ కరకే జస త్రిలోకీ కీ రచనా కరతే తథా శేషజీ
అపనే హజారోం సిరోం పర జసకో అతి కఠినతా సే ధారణ కరతే హైం, ఉసీ
త్రిలోకీ మేం ఆప భీ వివిధ రూప ధారణ కరకే అనేక లీలాః, కియా కరతే
హైం ॥ ౧౨॥

హరస్త్యామారాధ్య ప్రణతజనసంరక్షణపరం

పపౌ క్షేడం పీయూషమివ సకలం మోఘరహితమ్ ।

సుధాయాశ్చాప్యన్యే విధిహరిహయాద్యాః సుమనసో

విపద్యన్తే లోకే జనక తవ భక్తయా విరహితాః ॥ ౧౩॥

అన్వయ - హరః ప్రణతజనసంరక్షణపరం త్వాం ఆరాధ్య మోఘరహితం
సకలం క్షేడం పీయూషమివ పపౌ, హే జనక ! అన్యే తవ భక్తయా విరహితా
విధిహరిహయాద్యాః సుమనసః సుధాయాః చ అపి లోకే విపద్యన్తే ॥ ౧౩॥

అర్థ - వినన్త్రు జనోం కీ రక్షా మేం తత్పర ఆపకీ ఆరాధనా కరకే శివజీ నే,
కభీ విఫల న హోనేవాలే, సమ్పూర్ణ విష కో అమృత కే సమాన పీ లియా థా ।
జనక ! ఆపకీ భక్తి సే విముఖ హోకర బ్రహ్మ, ఇన్ద్ర ఆది అన్య దేవగణ
ఇన సంసార మేం సుధా పీకర భీ మృత్యు సే నహీం బచ సకతే ॥ ౧౩॥

జరాసన్ధారుద్ధం ధరణిపతివక్త్రం స్వశరణే

జగోపాద్యో యో మాగవతు సృతిభీతేరధిగతమ్ ।

స దేవః కాలాత్మా ప్రకటితమహాభీమవపుషా

తమోమగ్నం దైవాద్ధలితనిజభక్తార్తిజనకః ॥ ౧౪॥

అన్వయ - ఆద్యః యః స్వశరణే జరాసన్ధాంరుద్ధం ధరణిపతివక్త్రం జగోష,
 ప్రక- టితమహాభీమవపుషా కాలాత్మా దలితనిజభక్తార్జునకః స దేవః
 దైవాత్ తమోమగ్నం సృతిభీతేరధిగతం మాం అవతు || ౧౪||

అర్థ - ఆద్య పురుష ! జరాసన్ధ నే జన సమయ అపనే యహః, అనేక రాజాఁం
 కో బన్ధీ బనా రక్తా థా ఉస సమయ ఆపనే హీ ఉనకో జరాసన్ధ కే కారాగార
 సే ముక్త కరకే ఉనకీ ప్రాణ-రక్షా కీ థీ | ఆప హీ మహాభయంజ్కర శరీర
 ధారణ ద్వారా కాల- రూప హోకర భక్త-ఉత్పిడక దుష్ట మనుష్యోం కా నాశ
 కియా కరతే హైం, అతః దుర్లైవవశ, అజ్ఞాన కే అన్ధేరే మేం భటక రహా
 ముర్ఖు శరణాగత కీ భీ రక్షా కీజిష || ౧౪||

యద్బద్ధిం తౌకేశీమపి భువనచూడామిణతయా
 స్థితాం చక్రేఽధస్తాద్వరద స చ రాజన్యతనయః |
 న తస్మింస్తచ్చిత్రం స్థితవతి భవత్పాదకమలే
 న కస్యాప్యాధిక్యం భవతి శిరస్తస్త్వయ్యవనతేః || ౧౫||

అన్వయ - హే వరద ! న చ రాజన్యతనయః భువనచూడామణితయా స్థితాం
 లోకేశీం అపి ఋద్ధిం యత్ అఘస్తాత్ చక్రే తత్ భవత్పాదకమలే స్థితవతి
 తస్మిన్ న చిత్రం త్వయి శిరసః అవనతేః కస్యాపి ఆధిక్యం న భవతి || ౧౫||

అర్థ - అభీష్ట ఫలోం కే దాతా భగవన్ ! అమ్బరీష ఆది రాజకుమారోం నే
 ఇస్త్వ ప్రభృతి లోకపాలోం కీ లోకోత్తర విభూతియోం కో యది ఆపకీ భక్తి
 కీ అపేక్షా తుచ్చ సమర్థూ తో యహ ఉనకే లియే కోఈ బడవి ఆశ్చర్య కీ బాత
 నహీం; కోశ్యజ్క- ఆపకీ భక్తి హీ తో సర్వోత్తమ హై || ౧౫||

పురా దగ్ధాఙ్గోఽపి క్రతుహరతృతీయాక్షిదహనాత్
 త్వదీక్షాలభ్ధాత్మా మలయపవనాయోధనరథః |
 ద్విరేఫజ్యః పుష్పాయుధవిశిఖబాణో మధుసఖ-
 స్మరః సర్వ విశ్వం తవ చరణసంక్లాద్విజయతే || ౧౬||

అన్వయ - క్రతుహరతృతీయాక్షిదహనాత్ పురా దగ్ధోఽపి త్వదీక్షాలభ్ధాత్మా
 మలయపవనాయోధనరథః ద్విరేఫజ్యః పుష్పాయుధవిశిఖబాణః మధుసఖః
 స్మరః తవ చరణ- సంక్లాత్ సర్వ విశ్వం విజయతే || ౧౬||

అర్థ - జో కామదేవ కిసీ సమయ భగవాన్ శక్కర కే తృతీయ నేత్ర కీ ఆగ

మేం జలకర భస్మ హో చుకా థా వహీ ఇస సమయ ఆపకీ కృపా ద్వారా సంసార
మేం పునః జన్మ లేకర మలయపవన-రూపీ శస్త్రయుక్త రథ, భ్రమరమయూ
ప్రత్యక్షాః పుష్ప-నిర్మిత ధనుష ఔర శిఖాయుక్త బాణోం సే సుసజ్జిత
హో అపనే సఖా వసన్త కీ సహాయతా సే సంసార పర విజయ ప్రాప్త కర రహా
హై || ౧౬ ||

హరం త్వత్సాంద్యర్ష్యప్రలయజలధేః పూరపతితం
స్మరగ్రాహగ్రస్తం స్మృతిహరతరణ్ణాకులవవమ్ |
హరే దృష్ట్వా పూర్వం జితమదనమప్యాశు కృపయా
త్వమేవం పాసి స్మ స్వజనమదమత్తద్విపహరిః || ౧౭ ||

అన్వయ - హే హరే ! పూర్వం జితమదనమపి త్వత్సాంద్యర్ష్యప్రలయజలధేః
పూరపతితం స్మరగ్రాహగ్రస్తం స్మృతిహరతరణ్ణాకులవవం హరం దృష్ట్వా
స్వజనమదమత్తద్విపహరిః త్వం ఏవం కృపయా ఆశు పాసి స్మ || ౧౭ ||

అర్థ - జన సమయ కామదేవ-విజయూ మహాదేవజీ ఆపకే సాంద్యర్ష-రూపీ
ప్రలయ- పయోధి కే ప్రహా మేం పడకర కామదేవ-రూప గ్రాహ (మగర)
నే గ్రస్త హో అపనీ స్మృతి ఖో బైలే థే ఉస సమయ ఉనకో వ్యాకుల
దేఖకర భక్తమదనాశక ఆపనే హీ ఉనకీ రక్షా కీ థీ || ౧౭ ||

(ఏక సమయ విష్ణు భగవాన్ నే మోహనీ రూప ధారణ కియా థా | ఉస సమయ
ఉనకే అసీమ సాంద్యర్ష కో దేఖకర శివజీ భీ మోహిత హో గయే థే |
అంకీ కథా యోం హై కి భస్మాసుర నే ప్రబల తప కే ద్వారా ప్రసన్న
భగవాన్ శక్తిర సే “జనకే సిర పర హాథ రక్షా, వహ భస్మ
హో జాయ,” ఐసా వరదాన ప్రాప్త కర లియా | ఫిర వహ పార్వతీజీ
కో హరనే కే లియే శివజీ కే సిర పర హీ హాథ రఖనే కో దొడ్డ, తబ
వ్యాకుల హోకర భాగతే హుప శివజీ నే విష్ణు భగవాన్ కా స్మరణ కియా |
భక్తవత్సల భగవాన్ నే మోహనీ రూప ధారణ కర భస్మాసుర కో మోహిత
కరకే, అపనే సిర తథా కటి పర హాథ రఖకర నాచనే కే లియే,
ఉససే కహా | ఉసకే ఐసా కరతే హీ భగవాన్ నే ఉనకో భస్మ కర దియా ఔర
శివజీ కీ రక్షా కీ తథా విశ్వ-మోహనీ రూప సే వశ మేం కరకే ఉనకే
కామ-విజయ కే అభిమాన కో విధ్వంస కియా |)

హరే విష్ణో దాసే మయి తవ సుదృష్టిం వితరతా-
దితీచ్ఛన్వోతుం త్వాం హర ఇతి వదేద్యస్తు మనుజః |

దదాసి త్వం తస్మై విధిహరసురేశానధిగతం

తదైవ స్వాత్మానం పరమదివి సంస్థైరధిగతమ్ ॥ ౧౮ ॥

అన్వయ - హే హరే ! హే విష్ణో ! మయి దాసే తవ సుదృష్టిం వితరతాత్
ఇతి ఇచ్ఛన్ యస్తు మనుజః త్వాం స్తోతుం హర ఇతి వదేత్ తస్మై
విధిహరసురేశానధిగతం త్వం దదాసి పరమదివి సంస్థైరధిగతం

స్వాత్మానం తదైవ త్వం దదాసి ॥ ౧౮ ॥

అర్థ - -హరే ! మనుష్య ఆపకీ స్తుతి కా ఇచ్ఛుక హోకర యది ఆపకే
“హర” నామ కా ఉచ్చారణ కర లే తో ఆప ఉసకే నామనే తక్షణ
అపనే ఉస పారమార్థిక రూప కో అభివ్యక్త కర దేతే హైం జిసకీ ప్రాప్తి
బ్రహ్మ, శివ తథా ఇన్ద్ర భీ నహీం కర పాతే ఔర జిసే ఉత్తమలోక-నివాసీ
కేవల హిరణ్యగర్భ ఆది హీ ప్రాప్త కర సకతే హైం । అతః విష్ణో ! ముర్షు
దాస పర భీ అపనీ కల్యాణమయీ దృష్టి కీజిప ॥ ౧౮ ॥

ఇదం విశ్వం దేవ ప్రలయముదయం వైతి భవతో

నిమేషోన్మేషాభ్యామనిమిషమహేన్ద్రాధిపపతే ।

ఇతి ప్రాహుః ప్రాచ్యః పరిహృతనిమేషే తవ దృశౌ

లయాత్ త్రాతుం శక్యేజగదిదమశేషం దనుజధక్ ॥ ౧౯ ॥

అన్వయ - హే దేవ ! హే అనిమిషమహేన్ద్రాధిపపతే భవతః నిమేషోన్మేషాభ్యాం
ఇదం విశ్వం ప్రలయం ఉదయం వైతి, హే దనుజధక్ ! ఇదం అశేషం జగత్
లయాత్ త్రాతుం తవ పరిహృతనిమేషే దృశౌ ప్రాచ్యః ప్రాహుః ఇతి అహం
శక్యే ॥ ౧౯ ॥

అర్థ - దానవ-వంశ -వినాశక హే దేవ ! ఆప ఇన్ద్ర ప్రభృతి లోకపాలోం
కే అధిపతి హైం । ఆపకీ పలక కే న హిలనే ఔర హిలనే నే హీ యహ విశాల
విశ్వ ఉత్పన్న ఏవం విసప్త హోతా రహతా హై, ఐసా ప్రాచీన ఋషి-మహర్షి
కహతే హైం । మాలూమ హోతా హై కి సమస్త విశ్వ కో ప్రలయ సే బచానే కే
లియే హీ ఆప అపనీ పలక నహీం గిరనే దేతే ॥ ౧౯ ॥

సురజ్యేష్ఠో నాశం వ్రజతి ధనపోఽప్యేతి మరణం

సుసమ్మీలత్యశ్ణాం వితతిరపి చైన్ద్రీ విశయనా ।

హరోఽప్యేతన్నాశం భజతి రచయన్నాత్మనిధనం

మహాసంసారేఽస్మిన్ విహరతి భవాన్ యోగశయనః ॥ ౨౦ ॥

అన్వయ - సురజ్యేష్ఠో నాశం వ్రజతి ధనపోఽపి మరణం ఏతి అక్షణాం ఐన్ద్రి
విశయనా వితతిః అపి సుసమ్మీలతి; హరోఽపి ఆత్మనిధనం రచయన్ ఏతన్నాశం
భజతి అస్మిన్మహాసంసారే యోగశయనః భవాన్ విహరతి || ౨౦||

అర్థ - బ్రహ్మజీ ఔర ధనాధిపతి కుబేర భీ కాల-కవలిత హో జాతే హైం ।
దేవతాఁ కే అధిపతి ఇన్ద్ర కే సదా నిర్నిమేష రహనేవాలే హజార నేత్ర భీ
బద్ధ హోనే నే నహిం బచ పాతే । ఇనీ ప్రకార శివజీ భీ బ్రహ్మణ్ణ కా నాశ
కరతే కరతే అపనా అస్తిత్వ ఖో బైరతే హైం । ఇస మహాసంసార మేం కేవల
ఆప హీ యోగశయ్యూరూఢః హోకర సర్వదా విహార కరతే రహతే హైం || ౨౦||

పురేన్ద్రాద్వైరేవైర్మహిషభయభీతైస్తు భగవన్

ముఖాదేవీ జాతా నిజగరణసమేతా రణముఖే ।

జఘానేన్ద్రారీన్ద్రం ధృతసకలశక్తిం మురరిపో

తథా శక్తిస్తోమాస్తవ నిజమహిమ్నో బహుతరాః || ౨౧||

అన్వయ - హే భగవన్ ! మహిషభయభీతైః ఇన్ద్రాద్వైః దేవైస్తు సహ రణముఖే
తవం ముఖాత్ నిజగరణసమేతా దేవీ పురా జాతా ధృతసకలశక్తిం ఇన్ద్రారీన్ద్రం
జఘాన, హే మురరిపో ! తవ నిజమహిమ్నః బహుతరాః శక్తిస్తోమా జాతాః || ౨౧||

అర్థ - భగవన్ ! జిస సమయ ఇన్ద్ర ఆది దేవతా మహిషాసుర సే అత్యన్త
భయభీత హో రహే థే ఉస సమయ ఉక్త దేవతాఁ కో సాధ లేకర సమరభూమి
మేం అవ- తిర్ణ ఆపకే ముఖ సే, అపనే గణోం సమేత, ఉత్పన్న హుఈ దేవీ నే ఆపకీ
శక్తి పాకర హీ ఇన్ద్ర కే అసీమ శక్తిశాలీ ప్రబల శత్రు కా సంహార కియా
థా । మురరిపో ! ఆపకీ మహిమా సే (సమయ-సమయ పర) అనన్త శక్తియోం
కా ప్రాదుర్భావ హుఆ హై || ౨౧||

గజాస్యస్త్వామాదౌ పరమతపనేజేఽఖిలగురుం

తదన్తే సమ్పేదే హరగణపతిత్వం స్ఫుటతరమ్ ।

తథా పూజామగ్రే సురపతిముఖానాం నయనయో-

స్తవోన్నత్యా విష్ణో భవతి హి విరశ్చిస్తృణమపి || ౨౨||

అన్వయ - గజాస్యః ఆదౌ అఖిలగురుం త్వాం పరమతపసా ఈజే, తదన్తే హరగణ-
పతిత్వం స్ఫుటతరం సమ్పేదే తథా సురపతిముఖానాం నయనయోః అగ్రే పూజాం
సమ్పేదే హే విష్ణో ! తవోన్నత్యా విరశ్చిరపి తృణం భవతి హి || ౨౨||

అర్థ - విష్ణో! గణేశజీ నే అఖిల-గురు (సర్వశ్రేష్ఠ) సమర్పకర ఆపకీ

హీ సర్వప్రథమ, పరమ తపస్యా ద్వారా, ఆరాధనా కీ థీ ఇనీ లియే ఉక్త పూజా కే
 ఆనందర ఉనకో శివజీ కే గణోం మేం అధిపతి పద మిలా ఔర ఆపకీ ఆరాధనా
 కే కారణ హీ ఉన్టేం సబ దేవతాఁం నే పహలే పూజా-ప్రాప్తి కా గౌరవ ప్రాప్త
 హుఆ | భగవన్ ! ఆపకీ ఉన్నతి (భక్తి) కే సామనే బ్రహ్మ ప్రభృతి దేవతా
 అత్యంత తుచ్చ హైం || ౨౨||

భవత్పాదామ్భోజోద్వహనమణిపీఠస్య నికటే
 స్థితానాం దేవానామజహరముఖానాం చరణయోః |
 తవ శ్రీమత్పూజా భవతి రచితాప్యాదరతయా
 సమిజ్యా సర్వేషాం ముకులితకరాణామవిరతమ్ || ౨౩||

అన్వయ - భవత్పాదామ్భోజోద్వహనమణిపీఠస్య నికటే స్థితానాం అజహర-
 ముఖానాం దేవానాం తవ చరణయోః ఆదరతయాఽపి రచితా శ్రీమత్పూజా భవతి,
 ముకులిత- కరాణాం సర్వేషాం అవిరతం సమిజ్యా భవతి || ౨౩||

అర్థ - ఆపకే పాద-పద్మ కో ధారణ కరనేవాలే మణిఖచిత పీఠ కే
 సన్నిధి మేం ఖడ్గం హువి బ్రహ్మ, శివ ఆది దేవతాఁం కీ ఆదరపూర్వక కీ గళః
 పూజా ఆపకే చరణోం మేం హోతి హై, అర్థాత్ దేవతా భీ ఆపకే చరణోం కీ హీ
 పూజా కరతే హైం | ఔర సబ దేవతాఁం కీ పూజా ముకులిత కర-కమలవాలే
 హోనే నే సదా సమృన్న హోతి హై || ౨౩||

మహాస్థిరాబ్ధ్యస్తే మణివిరచితద్వీపసుభగే
 సురావాసానన్తారుహపరివృతే దివ్యభవనే |
 ఫణిన్ద్రాఖ్యే పీఠే స్థితమజయమాయేఽఖిలగురో
 స్మరన్తి త్వాం ధన్యాః సతతమతిలావణ్యజలధిమ్ || ౨౪||

అన్వయ - హే అఖిలగురో ! హే మహాన్ ! క్షీరాబ్ధ్యస్తే మణివిరచితద్వీప-
 సుభగే సురావాసానన్తారుహపరివృతే దివ్యభవనే అజయమాయే ఫణిన్ద్రాఖ్యే
 పీఠే స్థితం అతిలావణ్యజలధిం త్వాం ధన్యాః సతతం స్మరన్తి || ౨౪||

అర్థ - హే పూజ్య ! హే అఖిల కే గురు ! జో లోగ క్షీర-సముద్ర కే నికట,
 మణి- రచిత ద్వీప, సుభగ దేవాలయ తథా అనేక వృక్షోం నే ఆవృత
 దివ్య భవన మేం విజయ- రహిత మాయావాలే ఫణిన్ద్ర నామక పీఠ పర స్థిత
 అతితయ శోభా కే సముద్ర ఆపకా స్మరణ కరతే హైం వే ధన్య హైం || ౨౪||

కపీనాం ప్రజ్ఞాపక్కుజవననవీనద్యుమణిభం

త్వం ఆపః త్వం సూర్యః త్వం పరమేష్ఠీ ఆసి త్వం మనః త్వం రుద్రః త్వం చిత్
త్వం అచిత్ ఆసి సకలద్యౌక్ భవాన్ యత్ న భవతి తత్తత్త్వం వయం ఇహ న
విద్యుః ॥ ౨౭ ॥

అర్థ - హే వ్రజపతే ! అని, ఆకాశ, పవన, పృథ్వీ, జల, సూర్య, బ్రహ్మ,
మన, రుద్ర, చేతన తథా అచేతన సబ కుభ ఆప హీ హైం । సమూర్ణ
వస్తుఓం కే సాక్షాత్ కరనేవాలే ఆప జన వస్తు కే స్వరూప నహిం హైం, ఉన
తత్త్వ కో హమ సబ ఇన జగత్ మేం నహిం జానతే హైం అర్థాత్ సమూర్ణ వస్తు
కే స్వరూప ఆప హీ హైం ॥ ౨౭ ॥

మదీయోఽయం జలోఽ వ్రజతు జపతాం ప్రకమరణతాం

గతిర్ముద్రాభావం సకలమపి శిల్పం హవనతామ్ ।

తథా మే భుక్త్యాద్యా ప్రణతిముపసంయాతు శయనం

భవత్పూజారూపం భవతు సకలం మే విలసితమ్ ॥ ౨౮ ॥

అన్వయ - ప్రయం మదీయః జల్పః జపతాం వ్రజతు గతిః, ప్రకమరణతాం వ్రజతు
సకల- మపి శిల్పం ముద్రాభావం వ్రజతు తథా మే భుక్త్యాద్యా హవనతాం
వ్రజస్తు శయనం ప్రణతిం ఉపసంయాతు సకలం మే విలసితం భవత్పూజారూపం
భవతు ॥ ౨౮ ॥

అర్థ - హే భగవన్ ! మేరా భాషణ జప-రూపతా కో, గతి పరిక్రమా-స్వరూపతా
కో, సమూర్ణ శిల్ప భీ మత్యు-కూర్మాది ముద్రా-రూప కో తథా మేరీ భోజనాది
క్రియా హవన-రూపతా కో ఔర శయన ప్రణామ కే స్వరూప కో ప్రాప్త హో,
మేరా సమూర్ణ విలాస ఆపకీ పూజా కే రూప మేం పరిణత హో ॥ ౨౮ ॥

త్వదీయే మజ్జివా భవతు చరణే పద్మసుభగే

షడజ్ఞిర్భూతాత్మన్ కరణచరణైర్లంసశరణే ।

దదత్త్యాత్మానన్తం శ్రియమనిశమాశానుసదృశీం

స్వరాడర్థిభ్యో జ్ఞాయ చ కిరతి మోక్షామృతరసమ్ ॥ ౨౯ ॥

అన్వయ - హే భూతాత్మన్ ! త్వదీయే పద్మసుభగే హంసశరణే చరణే
కరణచరణైః షడజ్ఞిః, మజ్జివో భవతు స్వరాట్ ఆనన్తం ఆశానుసదృశీం
శ్రియం అనిశం అర్థిభ్యో దదాతి జ్ఞాయ చ మోక్షామృతరసం కిరతి ॥ ౨౯ ॥

అర్థ - హే సర్వప్రాణీయోం కే ఆత్మా-స్వరూప ! కమల కే సమాన సుభగ !
ఆత్మాఓం కే శరణ-చరణ మేం మన కే సాథ ఛః జ్ఞానేన్ద్రియ-రూపీ చరణోం

సే భ్రమర హోకర మేరా జీవ హోవే । స్వరాట్ (అపనే ప్రకాశ సే ప్రకాశిత)
ఆత్మా ఆనందార్థీ కో ఆనంద బౌర అపనే అభిలాష కే సదృశ శ్రీ కే అర్థీ
కో లక్ష్మీ దేతా హై । జ్ఞానీ పురుషో కే లియే మోక్ష-రూపీ అమృతరస
బభేరతా హై ॥ ౨౯ ॥

పరవ్యాన్ని శ్రీశం మణిరచితపుర్యాన్యం వరద మ-
ణ్ణపే దేవావాసోద్భవతరుపరీతే శ్రుతినుతే ।
మహానన్తోత్సజ్ఞే స్థితమతిమహానందజలధిం

శ్రియా యుక్తం భూమ్యాదిభిరపి భజే త్వాదిపురుషమ్ ॥ ౩౦ ॥

అన్వయ - హే వరద ! పరవ్యోమ్ని మణిరచితపుర్యాన్యం దేవావాసోద్భవతరుపరీతే
శ్రుతినుతే మణ్ణపే మహానన్తోత్సజ్ఞే స్థితం అతిమహానందజలధిం శ్రియా
భూమ్యాదిభిరపి యుక్తం శ్రీశం ఆదిపురుషం త్వాం భజే ॥ ౩౦ ॥

అర్థ - హే వరద ! సర్వోత్తమ ధామ మేం మణి సే బనీ హుఈ పురీ కే భీతర
దేవతాఓం కే స్థానోం మేం ఉతప్పన్న వృక్షోం సే వ్యాప్త వేద సే స్తుతి కో ప్రాప్త
మణ్ణప కే అభ్యస్తర, మహాశేష కే అజ్క మేం బైరే హుప అత్యస్త మహానంద
కే సముద్ర, లక్ష్మీ తథా భూమి ఆది సే యుక్త, లక్ష్మీపతి, ఆది-పురుష
ఆపకో మైం భజతా హూఁ ॥ ౩౦ ॥

ఘనశ్యామం దేవం స్థిరచపలికాతుల్యవసనం
సితచ్ఛత్రార్కాఢ్యం వ్యజనపరివర్తేన్ద్రయమలమ్ ।

సదా ముక్తైర్ముక్తప్రచయకుసుమశ్రేణ్యుడుగణం

మహామాలాశక్రాయుధయుగలమానందసలిలమ్ ॥ ౩౧ ॥

అన్వయ - హే మధుపతే ! ఘనశ్యామం స్థిరచపలికాతుల్యవసనం
సితచ్ఛత్రార్కాఢ్యం వ్యజనపరివర్తేన్ద్రయమలం ముక్తైః ముక్తప్రచయకుసుమ
శ్రేణ్యుడుగణం మహామాలాశక్రాయుధయుగలం ఆనందసలిలం దేవం కదా సదా
ద్రక్ష్యామి ॥ ౩౧ ॥

అర్థ - హే మధుపతే ! మేఘ కే సదృశ శ్యామవర్ణవాలే, అచల విద్యుత్
కే తుల్య వస్త్ర సే యుక్త, శ్వేతఛత్ర-రూపో సూర్య సే సమ్పన్న తథా
వ్యజన (చందర) కే డులానే సే మానోం దో చన్ద్రమాఓం కే సమేత, ముక్త
పురుషోం సే పరిత్యక్త పుష్ప-పుష్పాం కే శ్రేణీ- రూప నక్షత్రగణవాలే
ఇన్ద్ర కే దో ధనుషోం కే సమాన మహామాలా (వనమాలా) కో ధారణ కియే హుప

ఆనందరూపీ జలవాలే దేవ కో సదైవ కబ దేఖూఁగా ? మేఘపక్ష మేం -
స్థిర మేఘ-చటా మేం విద్యుత్ రూప ఉచిత వస్త్రవాలే సూర్య-రూపీ శ్వేత
ఛత్ర సే ఆధ్య ఉడుగణ-రూపీ ముక్త పురుషోం సే త్యక్త కుసుమ-పుష్ప కీ
పక్షివాలే ఇన్ద్ర-ధనుష-రూపీ మహామాలా కో ధారణ కియే హుల జల-రూపీ
ఆనందవాలే శ్యామ మేఘ కో సదా కబ దేఖూఁగా ? || 30 ||

కృణత్వాదాభూషామణిరచితకాఞ్చీస్తనితకం

తదుత్పన్నానన్దోన్ముఖరనిజనిత్యప్లవగణమ్ |

స్ఫురన్ముక్తాహరోఢచలవకపజ్జక్తి మధుపతే

కదా ద్రక్ష్యామి త్వా గలితమలసారఙ్గమహకమ్ || 31 ||

అన్వయ - హే మధుపతే! కణత్వాదాభూషామణిరచితకాఞ్చీస్తనితకం
తదుత్పన్నా- నన్దోన్ముఖరనిజనిత్యప్లవగణం
స్ఫురన్ముక్తాహరోఢచలవకపజ్జక్తిం గలితమలసారఙ్గ- మహకం త్వా కదా
ద్రక్ష్యామి || 31 ||

అర్థ - శబ్దాయమాన చరణ కే అలక్ష్కార కీ మణి సే రచిత కాఞ్చీ (కర్ధనీ)
కీ గర్జనావాలే, ఉస కాఞ్చీ కే శబ్ద సే ఆవిర్భూత ఆనంద సే అతిశయ శబ్ద
కరతే హుల అపనే సనాతన పక్షియోం కే సహిత తథా దేదీప్యమాన మోతియోం
కే హరోం సే వ్యాప్త ఉడఃఃఠి హుళుః వక-పజ్జక్తి సే యుక్త శుద్ధాన్తఃకరణవాలే
పక్షియోం కే ఉత్సవ కే సాధ ఆపకో కిస సమయ సదా హమ దేఖేజ్జే ? || 32 ||

చతుర్బాహుం శాన్తం సకృదుదితసూర్యాయుతనిభం

మహారత్నవ్రాతోజ్జ్వలవలయకేయూరముకుటమ్ |

ఉరః శ్రీవత్సాఙ్క- స్మితశుభముఖం కుణ్డలధరం

గదాశఙ్ఖార్యబద్ధ్వజకమలచక్రాఙ్కీతపదమ్ || 33 ||

అన్వయ - హే భగవన్ ! చతుర్బాహుం శాన్తం సకృదుదితసూర్యాయుతనిభం
మహారత్నవ్రా- తోజ్జ్వలవలయకేయూరముకుటం ఉరః శ్రీవత్సాఙ్కం
స్మితశుభముఖం కుణ్డలధరం గదాశఙ్ఖార్య- బద్ధ్వజకమల
చక్రాఙ్కీతపదం త్వాం అహం సంసేవే || 33 ||

అర్థ - హే భగవన్ చతుర్భుజ ! శాన్త ఏక బార ఉదయ కో ప్రాప్త దస
హజార సూర్యోం కే సదృశ తథా మహారత్నోం కే సమూహ సే దేదీప్యమాన
కక్కణ-కేయూర (బాజుబన్ద) ముకుట కో ధారణ కరనేవాలే, వక్షఃస్థల

మేం భృగులతా కే చిహ్నా నే చిహ్నిత ఔర ముస- కరానే నే సున్దర ముఖ
తథా కుణ్డల కో పహనే హుప గదా, శఙ్ఖ, చక్ర, కమల, ధ్వజ, కమల
(మృగ) ఇనకే చక్ర (సమూహ) నే చిహ్నిత చరణవాలే ఆపకీ నేవా మైం
భలీ భాతి కరతా హూః || 33||

(“కమలస్తు మృగాస్తరే” ఇన హైమ-కోశ నే యహాః కమల
శబ్ద మృగవిశేష-వాచక హై -పద్మ కా నహీమ్ | అన్యథా అబ్జ కే
సాధ పునరుక్తి దోష ఆ జాతా హై |)

ప్రవాలోష్ఠం సుభ్రూన్నసమలకసజ్ఘావృతముఖం
నవాఙ్గుల్యఙ్గుష్ఠచ్ఛదనవిలసత్పాదకమలమ్ |
సుతుఙ్గాంసారస్కం పృథుకటితటశ్రోణీ సరసీ-
రుహాక్షం సంసేవే తనుదశనవత్కొస్తుభగలమ్ || 34||

అన్వయ - ప్రవాలోష్ఠం సుభ్రూన్నసం అలకసజ్ఘావృతముఖం
నవాఙ్గుల్యఙ్గుష్ఠచ్ఛదన- విలసత్పాదకమలం సుతుఙ్గాంసారస్కం
పృథుకటితటశ్రోణీ సరసీరుహాక్షం తనుదశనవత్ కొస్తుభగలం త్వాం
అహం సంసేవే || 34||

అర్థ - ప్రవాల కే సదృశ రక్త ఓష్ఠవాలే, సున్దర భౌహోం తథా ఉన్నత
నాసికా నే యుక్త కేశోం నే ఆచ్ఛాదిత ముఖవాలే, అఁగులీ అఙ్గుష్ఠ కో
ధాఁకనేవాలే, నవీన దుకూలాది వస్త్ర నే శోభిత చరణ-కమల కో ధారణ
కియే హుప సున్దర ఊఁచే కన్ఠోం ఔర ఛాతీ నే యుక్త స్థూల కటి (కమర)
భాగ ఔర జఙ్గాఁఁ కో ధారణ కియే హుప, కమల కే సదృశ నేత్రోంవాలే,
ఛోట-ఛోటి దాఁతోం నే యుక్త ఔర గ్రీవా మేం కొస్తుభ మణి నే విభూషిత
ఆపకో భలీ భాతి నేవన కరతా హూః || 34||

విధత్తే యౌ మూర్ధ్నా నిగమపురుషస్తే హి చరణౌ
మమాప్యేతౌ ధత్తాచ్చిరసి కృపయా యాదవపతే |
యయోః పాద్యం బిభ్రత్పశుపతిరసౌ శీర్షి సరజం
శివత్వం సమ్ప్రాప్తో జగతి విపరీతోఽపి వపుషా || 35||

అన్వయ - హే యాదవపతే ! తే యౌ చరణౌ హి నిగమపురుషః మూర్ధ్నా విధత్తే
ఏతౌ మమాపి శిరసి కృపయా ధత్తాత్ యయోః సరజం పాద్యం శీర్షి బిభ్రత్
అసౌ పశుపతిః వపుషా విపరీతోఽపి జగతి శివత్వం సమ్ప్రాప్తుః || 35||

అర్థ - హే యాదవపతే ! వేద-పురుష జన ఆపకే చరణోం కో శిర సే ధారణ
కరతే హైం ఉన చరణోం కో కృపా కరకే మేరే శిర పర సంస్థాపన కరో ।
జన చరణోం కే, ధూలి కే సాధ, పాదోదక కో శిర పర ధారణ కరతే హుప
పశుపతి శరీర సే అశివ- రూప భీ సంసార మేం శివత్వ (కల్యాణరూపత్వ)
రూప కో ప్రాప్త హుప ॥ 3x॥

కృతఘ్నః క్షుద్రాత్మా స్మరపరవశశ్చఞ్చలమతి-
ఋర్హంసోఽపర్యాదఃకృతబహులపాపః కథమహమ్ । ??
భవత్పాదామ్భోజద్వయమధిపతే దుఃఖజలధేః
సముత్తిరోఽపారాదథ పరిచరేయం చ సతతమ్ ॥ 3౬॥

అన్వయ - హే అధిపతే ! కృతఘ్నః క్షుద్రాత్మా స్మరపరవశః చఞ్చలమతిః
నృశంసః అమర్యాదః కృతబహులపాపః అహం అపారాత్ దుఃఖజలధేః
సముత్తిరోః సన్ కథం భవత్పాదామ్భోజద్వయం అథ సతతం చ కథం
పరిచరేయమిత్యన్వయః ॥ 3౬॥

అర్థ - హే అధిపతే ! కృతఘ్న, క్షుద్రాత్మా, కామ కే అధీన, చఞ్చలబుద్ధి,
క్రూర, మర్యాదారహిత, బహుత సే పాపోం కో కియే హుప మైం అపార దుఃఖ-రూపీ
సముద్ర సే పార హోనే కే పశ్చాత్ ఆపకే చరణ-కమలోం కీ సేవా సదా కీన
ప్రకార కరూఁ ? ॥ 3౬॥

న చేచ్ఛామి స్వర్గం న చ రసపతిత్వం మమ పతే
న సిద్ధీర్నో ధ్రౌవ్యం న హి విధిపదం దీనకరుణమ్ ।
న పాతాలేశత్వం న చ సకలగోత్రాధిపతితాం
న ముక్తిం త్వాం త్యక్త్వా పరమసుఖసౌభాగ్యజలధిమ్ ॥ 3౭॥

అన్వయ - హే మమ పతే ! త్వాం త్యక్త్వా న చ స్వర్గం న చ రసపతిత్వం న
సిద్ధిః నో ధ్రౌవ్యం నహి దీనకరుణం విధిపదం న పాతాలేశత్వం న చ
సకలగోత్రాధి- పతితాం న ముక్తిం న పరమసుఖసౌభాగ్యజలధిం ఇచ్ఛామి ॥ 3౭॥

అర్థ - హే మేరే స్వామిన్ ! ఆపకో ఛోడకర మైం స్వర్గ ఔర వరుణపద, సిద్ధి,
ధ్రువపద, దీనోం కే ఊపర దయావాలే విధిపద తథా పాతాల కీ ప్రభుతా కో,
సమూర్ణ వంశ మేం ఆధిపత్య కో ఔర ముక్తి-మహానంద కే సౌభాగ్య-రూపీ
సముద్ర కో నహీం చాహతా ॥ 3౭॥

క్వ తే బ్రాహ్మీ లక్ష్మీస్త్రిగుణరహితా ప్రాకృతగుణా

కృష్ణ మే బుద్ధిః స్వామిన్ కుశపరిణతిః క్లేశసహితా ।
పురేత్తం భీతం మాం తవ చరణయోర్భక్తిరదధద్
ధ్యమస్తికృత్యా మే తనువచనపుష్పోపహరణమ్ ॥ ౩౮॥

అన్వయ - హే స్వామిన్ ! త్రిగుణరహితా ప్రాకృతగుణా తే బ్రాహ్మీ లక్ష్మీః క
కృశపరిణతిః క్లేశసహితా మే బుద్ధిః క ఇత్థం పురా భీతం మాం భక్తిః
తవ చరణయోః అదధత్ హి మే తనువచనపుష్పోపహరణం అమస్తికృత్యా
భవతి ॥ ౩౮॥

అర్థ - హే స్వామిన్ ! కహో తో సత్త్వ రజ, తమ, ఇన గుణోం నే రహిత స్వాభా-
విక గుణవాలీ ఆపకీ బ్రాహ్మీ శోభా ఔర కహో అత్యన్త కృశ పరిణామవాలీ
క్లేశ నే నమన్విత మేరీ బుద్ధి ? ఇన దోనోం మేం బహుత అన్తర హై-ఇన
ప్రకార నే డరే హుప ముర్ముకో భక్తి నే ఆపకే చరణోం మేం నిశ్చయ రఖ
లియా హై । మేరే అల్ప స్తుతి కే వచన-రూపీ పుష్పోం కా ఉపహర (భేణ్ణ)
హి అధిక పూజా-రూపీ క్రియా హై ॥ ౩౮॥

అనేక బ్రహ్మాయుర్యది వరద శేషాయుతసమో
రసజ్ఞాతో బుద్ధయా శతసురగణాచార్యసదృశః ।
భవేన్నావాగాత్మా తవ గుణగణాన్కేశవ పఠేత్
సదా పారం నేయాత్తదపి భవతో దేవ యశసామ్ ॥ ౩౯॥

అన్వయ - హే వరద ! హే దేవ ! హే కేశవ ! యది అనేకబ్రహ్మాయుః రసజ్ఞాతః
శేషాయుతసమః బుద్ధయా శతసురగణాచార్యసదృశః భవేత్ అవాగాత్మా న
భవేత్ తవ గుణగణాన్ యదపి సదా పఠేత్ తదపి భవతో యశసాం పారం న
ఇయాత్ ॥ ౩౯॥

అర్థ - హే వర దేవేవాలే ! హే దేవ ! హే కేశవ ! యది కిసీ మనుష్య
కీ కశ బ్రహ్మీం కే సమాన ఆయు హో, హజార శేష కే సమాన జిహ్వో హో, సౌ
బృహస్పతియోం కే సమాన బుద్ధి హో, ఔర ఆత్మా అవాక్ న హో, కిన్తు వాణీ-స్వరూప
హి హో, ఐనే హోతే హుప కోఈ వ్యక్తి యది ఆపకే గుణోం కో సదా పఠతా హి రహే,
తో భీ ఆపకే యశ కే పార కో నహిం పహుచతా ॥ ౩౯॥

పఠేద్యో వై విష్ణోః స్తవమిమమశేషాఘహరణం
మహిమ్నో విప్రః స శ్రుతిశిఖరమమ్యాద్విజయభుక్ ।
భవేద్రాజన్యో విద్ ధనపశుయుతః స్వాద్ వృజినతో

విముక్తః స్యాచ్ఛూద్రో హరిపదమియాత్కామిరహితః ॥ ౪౦॥

అన్వయ - విష్ణోః మహిమ్నః అశేషాఘహరణం ఇమం స్తవం యో వై విప్రః పఠేత్
స శ్రుతిశిఖరం అభ్యాత్ రాజన్యః విజయభుక్ భవేత్ విట్ ధనపశుయుతః
స్యాత్ శూద్రః వృజినతః విముక్తః స్యాత్ కామరహితః హరిపదం ఇయాత్ ॥ ౪౦॥

అర్థ - విష్ణు కీ మహిమా కే, సమూర్ణ పాపోం కో హరణ కరనేవాలే, ఇస
స్తోత్ర కో నిశ్చయ కరకే జో బ్రాహ్మణ పథః వహ శ్రుతియోం కే శిఖర కో
ప్రాప్త హో అర్థాత్ సమస్త వేద కా జ్ఞాతా హో, క్షత్రియ సక్లృమ మేం విజయ
కా భాగీ హో । వైశ్య ధన ఔర పశుటం సే సమన్విత హో తథా శూద్ర పాప
సే విముక్త హో । కోఈ భీ పురుష కామనా-రహిత హోకర పథః తో హరి-పద
కో ప్రాప్త హో ॥ ౪౦॥

స్తోత్రం విష్ణుమహిమ్నోఽదో భాషితం శమ్భుశర్మణా ।
కృపయా శ్రీనివాసానాం హరిభక్తివినోదకృత్ ॥ ౪౧॥

అన్వయ - శ్రీనివాసానాం హరిభక్తివినోదకృత్ అదః విష్ణుమహిమ్నః స్తోత్రం
శమ్భుశర్మణా కృపయా భాషితమ్ ॥ ౪౧॥

అర్థ - లక్ష్మీపాత్రోం కో హరి-భక్తి మేం అనురక్త కరనేవాలా యహ
విష్ణు-మహిమా కా స్తోత్ర, జనతా కే ఊపర కృపా కరకే, శివశర్మా సూరి
నే బనాయా హై ॥ ౪౧॥

ఇతి శ్రీమన్నారాయణచరణారవిందమధుపేన శివశర్మారణా
కృతః విష్ణుమహిమ్నః స్తవః సమూర్ణః ।
శ్రీమన్నారాయణ కే చరణ-కమలోం కే భ్రమర (భక్త) శివశర్మా సూరి
కా బనాయా హుత యహ “విష్ణుమహిమ్నః స్తోత్ర” సమాప్త హుత ।

Rearranged and proofread by Ruma Dewan

Please send corrections to sanskrit@cheerful.com

